

VOCABULARI

DE LA

PRESCRIPCIÓ

Els mots i les locucions d'una recepta

EL MEDICAMENT

La consulta d'un diccionari mai no resulta sobrer; fins i tot en el cas que els termes consultats pertanyin a conceptes coneguts, l'operació —aleshores— pren la condició d'aclaridora i ajuda a la precisió d'uns límits.

E l m e t g e r e c o m a n a r à

Cullerada sopera

Quantitat de medicament que cap en una cullera grossa. Equival a 15 centímetres cúbics.

BULLIR els aliments o coure'ls A LA BRASA o A LA PLANXA.

Preparat oficial

2,2
3,6
16,5
2,4
6,4

Proteïnes

0
0,1
0,2
28

Greixos

Preparació magistral

FM		fórmula magistral
F.S.A.	fiat secundum artem	feu-ho segons art
GT, GTT	gutta, guttae	gota, gotes
INT. CIB.	inter cibos	entre àpats
M.S.A.	mistura secundum	mescleu-ho segons

Especialitat farmacèutica

CAMENT

DECIBEL, es representa amb el símbol d_B . En acústica, equival, aproximadament, a la mínima diferència d'intensitat sonora que l'oida humana pot percebre. L'escala de mínima a màxima audibilitat es divideix en 130 decibels.

AA	ana	de cada substà
A.C.	ante cibum	abans dels àpa
AD LIB	ad libitum	lliurement

MED

Preparat oficial

LA PAUTA TERAPEÛTICA

No cal ésser una persona poliglota per a entendre les diferències entre una llengua i una altra. A més —i potser d'una manera més essencial— cal tenir en compte la sintaxi. La construcció de la frase i els seus elements, fins i tot una preposició, poden ésser peculiars i distintius. En francès es diu *demà* al matí, *demà* demà en dejú, *demà* demà al matí, *demà* demà per la mariana. L'expressió *demà* demà pel matí, mereixerien, sense consideració de barbarismes.

Per tot això ha semblat oportu de relacionar freqüents de les infinites respostes possibles a la pregunta que —després d'indicar quin moment prendre— apareix indefectiblement qualitat. Farem llista —de primer— de les locucions que expressen períodes que ultrapassen les hores i, després, llista de les que denoten successius moments d'un dia.

DIES I DIES

la vigília
l'endemà
demà passat
seran vius entre els coneixements del *diccionari farmacèutic*—, si bé no cal —ni es conviuen— una recepta surtin a la superfície. És molt senzill: tant que hom podria omplir. El metge indica de quantes unitats ha de prendre a cada administració. Per a capsul

VOCABULARI DE LA PRESCRIPCIÓ

Els mots i les locucions d'una recepta

Aquest Vocabulari de la Prescripció ha estat redactat per

Oriol Càssassas i Joaquim Ramis i Coris
de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears

Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat i Seguretat Social

INSTITUT CATALÀ DE BIBLIOGRAFIA. DADES CIP:

Casassas, Oriol - Ramis, Joaquim

Vocabulari de la prescripció: els mots i les locucions d'una recepta

ISBN 84-393-1717-4

I. Ramis i Coris, Joaquim II. Catalunya.

Generalitat. Departament de Sanitat i

Seguretat Social III. Títol 1. Medicina —

Fórmules i receptes — Terminologia 2.

Català tècnic

615.11(038)

804.99-3

© 1991, Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat i Seguretat Social

Disseny: Claret Serrahima

Primera edició: Barcelona, maig del 1991

Tiratge: 60.000 ex.

Impressió: Romanya/Valls, Verdaguer 1, Capellades (Barna)

ISBN: 84-393-1717-4

Dipòsit Legal: B. 20.982-1991

La publicació d'aquest llibre ha de ser un motiu de gran satisfacció per a tots els professionals de les ciències de la salut i per a tots els ciutadans de Catalunya.

L'edició d'aquest «vocabulari de la prescripció» adreçat a tots els professionals sanitaris del país ha estat possible gràcies a l'esforç que porten a terme conjuntament la Generalitat de Catalunya i el ric teixit de la societat civil catalana, en aquest cas, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears. Durant aquests darrers anys s'ha avançat molt en l'objectiu de normalitzar a tots els nivells, l'ús del català com a llengua pròpia de Catalunya. Però és evident que, perquè aquesta tasca sigui plenament reeixida, no calen només les lleis o l'interès de l'Administració, sinó que a més cal una conscienciació general i una responsabilitat concreta dels diferents àmbits de la vida col·lectiva que poden cooperar de manera decisiva a obtenir el suport i l'estímul de la resta de la societat.

Aquest és sens dubte un instrument d'una qualitat encomiable i d'un gran valor lingüístic i tècnic que ajudarà, en bona mesura, a la normalització lingüística de l'àmbit sanitari i en concret a la d'una vessant de tanta transcendència social com és el de les receptes mèdiques atès l'important nombre que són prescrites anualment pels metges a Catalunya.

D'altra banda, la seva utilitat pràctica el convertirà segurament en una eina de consulta quotidiana per part dels professionals de la medicina, amb la qual cosa la normalització lingüística disposarà de nous elements per aprofundir en el procés engegat.

Xavier Trias i Vidal de Llobatera
Conseller de Sanitat i Seguretat Social

- 7 Intenció**
- 9 La recepta**
- 12 El medicament
- 14 La forma farmacèutica
- 20 La pauta terapèutica
- 22 La via d'administració
- 24 La dosificació
- 25 La durada del tractament

- 27 Unes particularitats**
- 28 Anàlisis clíniques
- 32 Dermatologia
- 33 Dietètica
- 36 Ginecologia i Obstetrícia
- 37 Homeopatia
- 38 Oftalmologia
- 40 Ortopèdia i Traumatologia
- 43 Oto-rino-laringologia
- 44 Pediatria
- 45 Pneumologia
- 46 Radiologia

- 47 Annexos**
- 48 Índex de fàrmacs
- 58 Índex de preparats oficials
- 61 Índex d'efectes i accessoris de la prescripció
- 62 Indicacions auxiliars
- 64 Pesos i mesures
- 66 Abreviatures

- 67 Vocabulari Castellà-Català**
- 77 Agraïments**

Intenció

Era l'any 1347. De què patia la muller d'en Valoria no ha arribat fins a nosaltres; en canvi, sí que sabem que la visità el metge Maymó i que, amb mà ferma, estengué la recepta següent:

Recipe

malvarum, merruivallae, siclae, branchae ursinae violaceae, ana
 manipulus unus;
 florum violae borraginis, ana uncia semis;
 ordeï et furfuris, ana pugillus unus.
 Fiat decoctio
 in qua disolvantur casia fistulae mundatae uncia una;
 yerae pigrae Galeni, uncia una;
 olei violarum, uncia duae, et fiat clister.

També sabem que l'any 1348 el mestre Jaume d'Agramunt, per a preservar «lo nostre cors de les malalties pestilencials», recomanava que es fes ús de la recepta següent:

Recipe

aloe cicotrini, uncia una;
 mirre obtime et electe, croci orientalis, ana uncia semis.
 Pulverizentur omnia et conficiantur cum aqua rosacea et fiant
 pillule vel trocisci.

Era el costum general de l'època: els metges, a tot arreu, redactaven les prescripcions en llatí, la llengua de la cultura que, a més, els situava en una màgica o taumatúrgica posició. Fins que començaren a aparèixer disposicions i recomanacions que les autoritats més diverses dirigien a físics, apotecaris i especiers; com una Ordinació de Perpinyà, del 1394, on es diu

«que totes les receptes que farà e ordinarà per ops (=ajuda) dels pacients scriurà e ordinarà en vulgar e en romanç aytant quan possible li serà, en manera que la persona qui dels apothecaris les dites receptes fer farà e pendrà, entena e puga entendre les causes que en aquelles nominades seran.»

Aviat farà sis-cents anys de l'Ordinació precedent. Si avui algú —qui fos— preconitzés la lògica i natural conveniència d'escriure les receptes «en vulgar e en romanç» —en la llengua pròpia del país—, potser no caldria d'adjuntar, com fa sis-cents anys, l'expressió «aytant quan possible li serà». Tot i així, potser sí que la circumstància pot haver engendrat en algun cas penombres de mal passar. La intenció —la modesta intenció— d'aquestes pàgines és de portar-hi una mica de llum i, d'aquesta manera, fer possible sense entrebancs el breu però complex recorregut per una recepta.

La recepta

La recepta

El Butlletí d'informació terapèutica de l'Institut Català de la Salut del mes de novembre del 1990 refereix que «el Reial Decret 1910/1984, de 26 de setembre (BOE de 29 d'octubre) estableix la normativa sobre la recepta mèdica, tant en l'àmbit de l'atenció primària en el marc dels sistemes d'atenció pública a la salut com en la pràctica privada».

A continuació, aquest Decret va ser desenvolupat (1 de febrer de 1990) i l'Institut Català de la Salut establí —a partir del dia 1 de gener de 1991— un nou model de recepta per a la prescripció de medicaments a càrrec seu.

Tant en una d'aquestes noves receptes oficials com en una de les d'ús privat hi ha dos tipus de dades:

- Les unes varien amb el temps i es compliquen o se simplifiquen amb les modificacions de les normatives; són les que responen a necessitats administratives o d'identificació.
- Les altres han estat presents a les receptes tota la vida, des de la primera recepta que estengué el primer metge fins a les que avui mateix seran redactades; són les que —directíssimament— es desprenen de la circumstància que ha motivat la recepta: una persona amb un problema de salut, la visita al metge i el consell que en deriva.

Perquè la recepta, tot i el seu clàssic ornament d'imperatius, no és res més que un consell, un consell múltiple:

- a quin medicament cal recórrer;
- en quina de les seves possibles presentacions o formes farmacèutiques;
- quan s'ha de prendre;
- com s'ha de prendre i quant se n'ha de prendre;
- fins quan s'ha de prendre.

Aquestes recomanacions constitueixen la part fonamental de la recepta; amb elles el farmacèutic ha de poder dispensar amb seguretat la medicació i amb elles el pacient ha de tenir sense dubtes les instruccions imprescindibles.

A aquestes recomanacions, consegüentment, fan atenció els capítols que segueixen:

- el medicament,
- la forma farmacèutica,
- la pauta terapèutica,
- la via d'administració,
- la dosificació i
- la durada del tractament.

El medicament

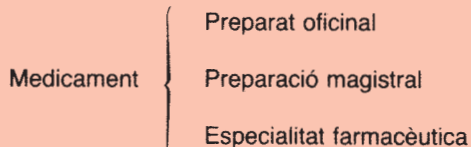
La consulta d'un diccionari mai no resulta sobrerera; fins i tot en el cas que els termes consultats pertanyin a conceptes coneguts, l'operació —aleshores— pren la condició d'aclaridora i ajuda a la precisió d'uns límits.

Com defineix, doncs, **MEDICAMENT** el diccionari? Diu: Substància, simple o composta, emprada amb una finalitat terapèutica contra les manifestacions patològiques, tant si produeix el guariment suprimint la causa de la malaltia com si només n'atenua els símptomes. Hom pot classificar els medicaments en:

PREPARATS OFICIALS o **GALÈNICS**, és a dir, productes naturals preparats i combinats per l'apotecari segons les fórmules d'un determinat codi (vegeu l'Annex Índex de preparats oficials, pàgina 58);

PREPARACIONS MAGISTRALS, prescrites pel metge, que en dona la composició —la **FÓRMULA MAGISTRAL**—, que van destinades a un pacient individualitzat i que el farmacèutic elabora extemporàniament; i en tercer lloc,

MEDICAMENTS ESPECIALS —l'**ESPECIALITAT FARMACÈUTICA**—, designats per un nom enregistrat, la composició, l'eficàcia terapèutica i la innocuïtat dels quals són garantides per un visat oficial.

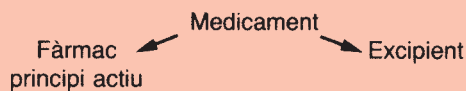
Tant els preparats oficials i les preparacions magistrals com les especialitats farmacèutiques són constituïdes per un o més fàrmacs. A l'entrada FÀRMAC el diccionari diu:

Substància orgànica o inorgànica, natural o sintètica, capaç de produir en un organisme viu modificacions anatòmiques o funcionals.

Quan aquestes modificacions condueixen a la normalització de les funcions patològicament alterades o contribueixen al guariment d'una lesió, en aquest cas, fàrmac es fa sinònim de MEDICAMENT (vegeu l'Annex Índex de fàrmacs, pàgina 48).

I acabem —bo i demanant disculpes— amb les definicions. Tot medicament conté una part activa i un excipient. Diu el diccionari: EXCIPIENT és una substància químicament i farmacològicament inactiva que serveix de suport o vehicle als fàrmacs que constitueixen un medicament. Té per objecte assegurar-ne l'estabilitat i facilitar-ne l'administració.

I de la part activa —el fàrmac—, l'element essencial, el constituent responsable de les seves propietats medicinals és el PRINCIPI ACTIU.

La forma farmacèutica

Les diferents varietats en què es pot presentar un medicament —les formes farmacèutiques— són classificades —científicament— segons l'estat físic (formes sòlides, líquides i semisòlides) o segons la via d'administració. Aquí —tinguem present que aquestes són pàgines d'un vocabulari— la classificació (o millor, l'ordenació) més adient és l'alfabètica.

L'ús actual de les formes farmacèutiques relacionades a continuació és molt desigual; algunes, gairebé han adquirit la categoria de record històric. D'altra banda, la llista següent inclou formes farmacèutiques que es corresponen exactament a nocions físiques (solució, emulsió, pólvores, per exemple), formes que al·ludeixen a la via d'administració (supositori, òvul, col·liri, per exemple) i, finalment, formes diferenciades únicament per la natura de l'embolcall del medicament (dragea, càpsula, paper, per exemple).

Aquestes consideracions, ara, tenen un interès secundari; el modest objecte de la llista que segueix és —sobretot— un homenatge a l'ortografia.

Formes farmacèutiques

aerosol	És una suspensió col·loïdal de partícules líquides o sòlides en un gas, encara que, per extensió, també se'n diu de l'envàs que el conté.
aixarop	vegeu xarop
ajuda	vegeu ènema
ampul·la	Tot i que els límits semàntics d'ampul·la i vial són imprecisos, el nom d'ampul·la és destinat preferentment al recipient de vidre bufat (o de plàstic),

tancat al buit, que conté una dosi individual d'un medicament injectable (o per beure). Vegeu vial.

- bol, bolus** D'ús molt poc freqüent, és una píndola més grossa i tova que les ordinàries.
- candeleta** Per a l'administració de medicaments d'acció local en afeccions uretrals o vaginals, pertany —amb el supositori i l'òvul— al grup de les formes farmacèutiques sòlides per a introduir en orificis naturals.
- càpsula** Quan no es dissol a l'estómac sinó a l'intestí, és anomenada càpsula entèrica.
- cataplasma** Forma farmacèutica tan antiga com Hipòcrates, d'unes diferències amb emplastre —tant etimològiques com conceptuals— mínimes i poc precises.
- catxet** Forma arcaica, espècie de càpsula feta de midó o pa d'àngel. El mot prové del francès *cachet* que, en atenció al seu significat primer, era —i avui encara ho pot ser— equivalent a segell.
- col·liri** Des dels grecs, designa qualsevol preparació medicamentosa destinada a ser aplicada al sac conjuntival (líquida, semisòlida en forma de pomada i, fins i tot, sòlida en forma de pólvores), per bé que, usualment, el terme és emprat per a denominar, només, les formes líquides.
- col·lutori** En rigor, és una solució; es distingeix de les altres per la seva destinació al tractament d'afeccions de la mucosa bucal.
- comprimet** Resulten de la compressió de pólvores o de granulat. N'existeixen moltes varietats: efervescents (de dissolució prèvia a la ingestió), ranurats, envernissats amb laques, d'absorció sublingual, entèrics, etc. Vegeu pastilla.

- crema** Amb l'ungüent, la pomada i la pasta, constitueix el grup de formes farmacèutiques semisòlides d'aplicació tòpica. És un oli en emulsió en aigua.
- dragea** La veritat és que no és res més que un comprimit amb un sòlid embolcall de sucre.
- elixir** Al marge de l'elixir de llarga vida dels alquimistes, en farmàcia és un líquid hidro-alcohòlic edulcorat amb addició de substàncies medicinals.
- emplastre** Vegeu cataplasma.
- emulsió** El concepte, clarament, és de química física: dispersió estable d'un líquid (fase dispersa) en un altre de no miscible amb el primer (fase dispersant).
- ènema** Tant el mot ènema com l'històric clisteri —amb dós de procedència grega— impliquen la idea de rentar o de rentar per dintre. En el temps imprecís de les àvies, per això en deien lavativa, o ajuda.
- extret** En la terapèutica habitual dels nostres dies, pràcticament no en queda cap. N'hi havia d'infinites composicions: de belladona, de bilis de bou, de carn, de jusquiam, de malt, etc.
- gel** N'hi ha d'ús extern (queratolítics, antiinfecciosos, profilàctics de càries, etc.) i d'altres per a ésser ingerits (antiàcids, especialment).
- grànul** Píndola petita que conté una petita dosi de medicament.
- granulat** Forma medicamentosa obtinguda per dessecació del sucre junt amb la substància activa.
- injectable** Vegeu ampul·la, vegeu vial.

lavativa	Vegeu ènema.
licor	Solució medicamentosa, aquosa o alcohòlica, que no conté mai sucre, la qual cosa la distingeix de l'elixir.
liniment	De consistència semifluida, oliosa, és emprat en medicina casolana i en la pràctica dels esports.
llapis	És preparat per a actuar per contacte (conjuntiva, pell) o per a ésser introduït a les cavitats naturals (i en aquest cas és sinònim de candeleta).
loció	Des de les de fórmula centenària fins a les modernes d'antibiòtics, les locions banyen i renten ferides i parts malaltes.
mixtura	En llatí significa barreja, i és això: la barreja de diversos ingredients incorporada a un vehicle líquid o sòlid.
òvul	Supositori vaginal.
paper	És un doble record històric: l'un, el tros de paper impregnat amb un líquid medicamentós que era aplicat sobre la pell, i l'altre, el petit paquet de paper que contenia una dosi d'un medicament en pols.
pasta	És la barreja d'unes pólvores i un ungüent. Vegeu crema.
pastilla	Caldria no confondre els termes pastilla i comprimit: la pastilla és lleugerament elàstica, amb un excipient gomós. A l'antiga Roma, la pastilla es mastegava i la seva finalitat era de perfumar l'alè.

- pegat** Havia disminuït molt el seu ús però, actualment, amb la moderna administració transcutània torna a merèixer la confiança.
- píndola** Ve del llatí *pilula*, que vol dir piloteta; si no fos pels anovulatoris, serien una forma farmacèutica i una paraula gairebé arraconades.
- poció** Ja les recomanava Avicenna; en els textos medievals és sinònim de beuratge i cal no confondre-la —és dolça i transparent— amb les mixtures —opaques i gairebé mai dolces— ni amb les tisanes —que hom pren a una dosi superior a 100 ml—
- pólvores** Constituïdes per partícules de petites dimensions, homogènies, reben el nom de micronitzades quan la mida de les partícules és inferior a 20 micròmetres.
- pomada** És una preparació semisòlida, el vehicle bàsic de la qual és un greix, que impedeix l'evaporació i, per tant, preserva la humitat cutània i afavoreix la penetració dels principis actius. Vegeu crema, vegeu unguent.
- segell** Vegeu catxet.
- sinapisme** Cataplasma de mostassa, revulsiu.
- solució** La química física entén per solució una mescla en la qual els components són distribuïts homogèniament en tota l'extensió del sistema. El component minoritari —únic o múltiple— és el solut, i el majoritari el dissolvent.
- supositori** Tot i que per la seva etimologia (lat. *supponere* col·locar sota) indica, genèricament, la forma farmacèutica que permet la introducció de medica-

ments per via rectal, vaginal o uretral, correntment el nom és aplicat a la forma d'introducció anal.

- suspensió** Dispersió estable d'un sòlid (fase dispersa) en un líquid (fase dispersant) d'una manera pràcticament uniforme. Destaquem la suspensió col·loïdal i la suspensió de bari, l'emprada com a substància de contrast radiològic.
- tintura** Forma líquida obtinguda per extracció amb dissolvents adequats dels principis actius continguts, sobretot, en productes vegetals. Segons el dissolvent són tintures aquoses, alcohòliques, etèries, vinoses, acètiques.
- tisana** Oh, les miraculoses tisanes casolanes!
- ungüent** És aigua en emulsió en una base oliosa. És més viscos que les cremes i més difícil de rentar.
- vial** En farmàcia, l'ús ha restringit el terme vial (vegeu ampul·la) a l'ampolleta, generalment proveïda de tap perforable, destinada a contenir un medicament correntment liofilitzat, que hom dissol en el moment de l'administració amb la solució estèril que hi ha a l'ampul·la que l'acompanya. Aquesta solució no pot contenir substàncies pirogènes, que provocarien reaccions febrils. (Diguem, de passada, que els pirogens o substàncies pirogènes serien causants no de febres sinó d'incendis).
- xarop** Que consisteix en una solució concentrada de sucre és un fet constant; allò que pot ésser variable és el dissolvent (aigua, suc de fruita, infusions, decoccions vegetals) i, no cal dir, la fórmula dels fàrmacs incorporats. El seu sinònim aixarop ens recorda el remot origen àrab d'aquesta forma farmacèutica. Els xarops, com tantes altres formes farmacèutiques, són dispensats dintre d'un flascó.

La pauta terapèutica

No cal ésser una persona poliglota per haver-se adonat (els castellans dirien *haberse dado cuenta*) que les diferències entre una llengua i una altra són de lèxic, però a més —i potser d'una manera més essencial— de sintaxi. La construcció de la frase, l'ús dels pronoms febles, fins i tot una preposició, poden ésser elements peculiars i distintius.

En francès es diu *à jeun* quan en català diem en dejú; diem demà al matí i en castellà diuen *mañana por la mañana*. I expressions com «a dejú» o «demà pel matí» mereixerien, sense cap atenuant, la consideració de barbarismes.

Per tot això ha semblat oportú d'enumerar les més freqüents de les infinites respostes possibles a la pregunta que —després d'indicar quin medicament cal prendre— apareix indefectiblement: quan cal prendre'l?

Farem llista —de primer— de les locucions que expressen períodes que ultrapassen les vint-i-quatre hores i, després, llista de les que denominen els successius moments d'un dia.

Dies i dies

la vigília
l'endemà
demà al matí, a migdia, a la tarda, a la nit
demà passat
demà passat l'altre
de demà en vuit
cada dia, diari, diària, diàriament
a dies alterns, dia per altre, dia sí dia no
dues, tres, quatre,... vegades la setmana
dos cops la setmana, bisetmanal
cada setmana, setmanal, setmanalment
cada deu, quinze,... dies
bimensualment
d'aquí a vint dies
cada mes, mensual, mensualment

Un dia

a la matinada
de bon matí
abans de llevar-se
en dejú
abans d'esmorzar
després d'esmorzar
entre àpats (esmorzar, dinar, berenar, sopar)
abans de dinar
durant el dinar, a mig dinar
després de dinar
amb el berenar
una hora abans de sopar
cada tres, sis, dotze, hores
abans d'anar-se'n a dormir, d'anar-se'n al llit, de ficar-se al llit
en anar-se'n a dormir, en anar-se'n al llit, en ficar-se al llit
a mitja nit
fer llit (per malaltia)

La via d'administració

Si el pacient ja sap què ha de prendre i quan ho ha de prendre, és hora que el metge l'informi de com ho ha de prendre, de com ha d'ésser administrat o aplicat el medicament.

La tan diferent dificultat d'utilització de les diverses vies fa que algunes siguin emprades només pel metge, que d'altres puguin ser-ho per d'altre personal sanitari i que les d'un màxim interès en aquest moment siguin a l'abast del pacient o la família. Així i tot, en la relació següent no és feta aquesta distinció.

L'aplicació externa

Quan es busca una acció local, tòpica, el medicament és aplicat —amb permanència variable— en contacte amb la pell o les mucoses més a l'abast. En aquest grup, a més de cremes, pomades, pólvores, liniments, etcètera, cal mencionar la medicació aplicada per mitjà de:

tocs, cutanis o mucosos;

gargarismes i glopeigs, d'acció sobre la mucosa bucofaringia;

instil·lacions oculars, al sac conjuntival;

òtiques, al conducte auditiu extern;

i nasals, fent costat a les nebulitzacions.

Vies d'administració interna

Oral o digestiva

sublingual o perlingual

gàstrica

entèrica

Altres (ordenades alfabèticament)

(Via parenteral, en sentit literal, ampli, és qualsevol via en què el medicament penetri a l'organisme a través d'un conducte, òrgan o teixit no pertanyent a

l'aparell digestiu. El terme, doncs, hauria d'incloure vies com la respiratòria o la vaginal, però el costum l'ha fet sinònim de via injectable.)

cutània, percutània, transcutània

inhalatòria, respiratòria

injectable (o parenteral)

endoarterial, intraarterial

endodèrmica, intradèrmica

endosternal, esternal

endovenosa, intravenosa

esternal, medul·lar

hipodèrmica, subcutània

intraarterial

intraarticular

intradèrmica

intramuscular

intraraquídia

intraspinal, intraraquídia

intratecal, intraraquídia

intravenosa, endovenosa

intraventricular

lumbar, intraraquídia

medul·lar

parenquimàtica

subcutània, hipodèrmica

percutània, transcutània

pulmonar, respiratòria

rectal

respiratòria, pulmonar

transcutània, percutània

uretral

vaginal

No cal fer cap gran esforç per concloure que d'aquestes variades possibilitats, el metge —en una recepta— tindrà ocasió de consignar-ne molt poques: sempre serà el mateix, l'ús extern, la via oral, dues o tres de les vies injectables, la via rectal i, a una distància considerable, la via respiratòria (les inhalacions i els inveterats bafs) i la via vaginal.

La dosificació

De veritat, de veritat, la posologia és la part de la farmacologia clínica i terapèutica que estudia els aspectes quantitatius de la prescripció dels fàrmacs; és una ciència. La mateixa etimologia del mot (**posos** quant i **logos** estudi, tractat) ho proclama.

Així, quan un metge indica al pacient la quantitat que ha de prendre del medicament que li recepta i la freqüència amb què l'ha de prendre, és clar que ho fa amb autoritat perquè, amb anterioritat, algú ha estudiat mecanismes d'acció i efectes, però l'atribució del caràcter d'estudi a l'acció de recomanar la dosi adequada sembla, a més de no del tot exacta, un punt hiperbòlica.

Si ens cenyim a l'autèntic significat dels mots, haurem de convenir —en contra del comú de prospectes i impresos— que l'expressió dosificació és més encertada que la de posologia a l'hora de designar aquest moment concret de l'acte mèdic i la seva concreta traducció en la recepta.

Les indicacions referents a dosificació que el metge fa al pacient han de ser entenedores, d'una simplicitat diàfana; ni el pacient ni els seus familiars tenen l'obligació de dominar còmodament les unitats del sistema mètric decimal. Així (vegeu l'Annex Pesos i mesures, pàgina 64), els centímetres cúbics i els mil·lilitres, els mil·ligrams i els grams seran vius entre els co-neixements del sanitari —metge o farmacèutic—, si bé no cal —ni és convenient— que en una recepta surtin a la superfície.

És molt senzill; tant, que hom podria ometre la referència. El metge indica de quantes unitats ha de constar cada presa o cada administració. Per a càpsules, dragees, supositoris o ampul·les, per exemple, la unitat és ben definida; per a d'altres formes farmacèutiques (xarops o granulats, per exemple) hom recorre —de tota la vida— a unitats do-

mèstiques de mesura, les cullerades i les cullerades, per bé que, en alguns específics, el flascó va acompanyat d'una mesura dosificadora.

Succintament, uns rudiments de lèxic:

mig, mitja (adjectiu) Que és la meitat d'un tot. *Mig comprimit, mitja pastilla*

cullera grossa o sopera

cullera mitjana o de col·legial

cullereta de postres

cullereta de cafè

cullerada sopera Quantitat de medicament que cap en una cullera grossa. Equival a 15 centímetres cúbics.

cullerada mitjana Quantitat de medicament que cap en una cullera de col·legial. Equival a 10 centímetres cúbics.

culleradeta de postres Quantitat de medicament que cap en una cullereta de postres. Equival a 5 centímetres cúbics.

culleradeta de cafè Quantitat de medicament que cap en una cullereta de cafè. Equival a 2,5 centímetres cúbics.

La durada del tractament

Tot és possible: des de medicaments que caldrà prendre només en cas d'aparició d'un símptoma determinat, fins als que han d'ésser presos uns dies o un temps llarg, segons una pauta i unes dosis. Les autoritats sanitàries ja han previst la medicació de llarga durada, amb una normativa expressa.

Potser, de les in comptables respostes a la pregunta que inquireix la durada del tractament, l'elemental prudència aconsella d'excloure'n unes: les categòriques. Una relació de les restants, per òbvia, seria una impertinència.

Unes particularitats

Anàlisis clíniques

Tocant a les anàlisis, pot convenir un examen d'orina (proteïnes, glucosa, acetona, etc) repetit amb freqüència. En aquest cas, el metge recomana al pacient l'ús de TIRES REACTIVES.

En general, però, les anàlisis han d'ésser efectuades per un analista, al qual el metge clínic pot sol·licitar determinacions molt variades.

Determinacions analítiques de sol·licitud més freqüent:

acetona
acidesa total
àcid úric
àcid valproic
àcids biliars
àcids grassos
agregació plaquetària
alanina
albúmina
aminoàcids
aminotransferases vegeu transaminases
antibiograma
anticossos antinuclears
anticossos contra l'hepatitis A
anticossos contra l'hepatitis B
anticossos contra l'hepatitis C
anticossos contra la mononucleosi
anticossos contra la rubèola
anticossos contra la toxoplasmosi
anticossos contra el treponema
antígens de l'hepatitis B (antigen Austràlia)
antistreptolisines
antitrombina III
bilirubina directa, total
calci (II)

càlcul urinari
cariotip (mapa cromosòmic)
catecolamines
cèl·lules
17-cetosteroides
citodiagnòstic
clorurs
coagulació
colesterol total, lliure, esterificat, HDL, LDL, VLDL
colinesterasa
compte d'hematies, de leucòcits, ...
coprocultiu
corba de glucèmia
corticotropina
cortisol
creatina
creatinina
cultiu cel·lular, de femta, d'orina, de sang
depuració de creatinina, d'urea
digoxina
eritrosedimentació (velocitat de sedimentació globular)
espermiograma
estradiol
factors reumatoïdals
fenobarbital
fenotip Rh
ferritina
ferro (III)
 α -fetoproteïna
fibrinogen
fórmula leucocítica:
 eosinòfils
 basòfils
 limfòcits
 monòcits
 neutròfils
 presegmentats
 segmentats
fosfatasa àcida, alcalina

fructosa
fructosamina
gasometria arterial
glucosa
grup sanguini AB0 i Rh
hematòcrit
hemoglobina
hemograma complet
immunoglobulina A, E, E contra..., G, M
ió liti
ió potassi
ió sodi
ionograma
magnesi (II)
mapa cromosòmic (cariotip)
paràsits en...
pigments biliars
plaquetes
progesterona
prolactina
proteïna
proteïna C reactiva
proteïnograma
prova de Coombs directa, indirecta
prova d'embaràs
prova de tolerància a la glucosa
reticulòcits
sals biliars
sediment
siderèmia
temps de coagulació
temps de protrombina
temps de sagnia
temps de tromboplastina parcial
teofil·lina
testosterona
tinció de Gram de...
de Ziehl-Neelsen de...

tiroxina
transaminases GO, GP
transferrina
triglicèrids
urea
uroanàlisi
urobilina
velocitat de sedimentació globular (VSG)
volum corpuscular mitjà (VCM)

Dermatologia

La dermatologia és l'especialitat en què les fórmules magistrals tenen una major vigència. El dermatòleg, algunes vegades, recorre encara a vells preparats oficials o a fórmules clàssiques (la pasta de Lassar o l'ungüent d'Hebra, per exemple) i, moltes altres, prescriu fórmules magistrals a base de fàrmacs de totes les èpoques, fins els més recents antibiòtics i els corticoides.

L'exposició d'aquesta conducta —còngrua, raonable i, d'altra banda, coneguda de tots— no té cap altra intenció que la d'invitar a la consulta dels Annexos Índex de fàrmacs, pàgina 50, i Índex de preparats oficials, pàgina 58.

Dietètica

Un dels aspectes que les recomanacions del metge contempla amb major atenció és la dietètica; tant és l'especialitat, tant li fa que es tracti d'un endocrinòleg, com d'un digestòleg, un pediatre, un cardiòleg, un tocòleg, un nefròleg, un cirurgià o un metge de capçalera.

Per això, en un Vocabulari de la prescripció no poden faltar els termes que, obligadament, apareixen en qualsevol indicació dietètica. Ha semblat, a més, que no faria cap nosa la inclusió dels percentatges de cada principi energètic corresponents a cada un dels aliments.

Aliments	Principis energètics per 100 grams nets		
	Proteïnes	Greixos	Glúcids
Carn			
Bou, magre	20	13	0
Vedella	20	11	0
Be	19,8	12,4	0
Porc	17	30,1	0
Conill	22	9	0,5
Pollastre	21	7,8	0
Ànec	21	8,2	0
Pernil dolç	28	4,9	0
Fetge de vedella	19	5,3	0
Peix			
Magre (lluç, llenguado, moll)	16	0,9	0
Gras (sardina, congre)	17	7,6	0
Ous			
Sencer	13	10,5	0
Clara	12	0,2	0
Rovell	16	33,3	0

Aliments	Principis energètics per 100 grams nets		
	Proteïnes	Greixos	Glúcids
Llet i derivats			
Llet	3,3	3,7	5
Llet descremada	3,7	0,2	5
Nata	3	30	3,5
Mantega	0,8	85	0,5
Iogurt	4,2	1,8	4,8
Mató	9	10	4
Formatge de bola, manxego, gruyère	27	28	3
Crema de gruyère	18,5	22	2,5
Cereals i derivats			
Arròs	7	0,5	77
Farina de blat al 85 %	9,6	1,4	74
Pa blanc al 75 %	7	0,8	55
Biscottes	11	5,1	70,4
Galetes	7,4	13,2	74,3
Pastes	12	0,9	74,1
Llegums			
Mongetes seques	22,5	1,8	59,6
Lentilles	26	1	54,7
Cigrans	22	5,38	56,4
Verdura			
Patates	2	0,1	20
Pastanagues i altres arrels	1,2	0,2	8,5
Cols i altra verdura	2,7	0,3	6
Api	1,3	0,2	3,7
Espinacs	2,3	0,3	3,5
Endívies, créixens, enciam	1,5	0,5	5
Tomàquets	0,9	0,3	4
Castanyes	4	2,6	40
Fruita			
Aranges, llimones, taronges	0,7	0,2	10
Préssec en almívar	0,2		18,2
Fruita amb pinyol (albercocs, prunes, cireres)	0,8	0,2	15
Peres, pomes	0,3	0,4	14
Raïm	1	1	17
Plàtans, figues	1,4	0,4	20

Aliments	Principis energètics per 100 grams nets		
	Proteïnes	Greixos	Glúcids
Fruits secs			
Dàtils	2,2	0,6	73
Figues seques	3,6	—	53
Ametlles, nous	16,5	52	4,6
Prunes seques	2,4	—	40,3
Llet d'ametlles	6,4	12	56,6
Greixos			
Greixos animals	1	86	0
Oli	0	98-100	0
Mantega vegetal	0,8	83	0,4
Productes ensucrats			
Sucre	0	0	99100
Melmelada	0,5	0,1	70
Mel	0,5	0,2	75
Cacau	21	28	38
Xocolata	7	24	64

No cal dir que, si el que hom pretén és d'establir una dieta pobra en greixos, la preparació dels aliments és importantíssima. El metge recomanarà

BULLIR els aliments
o coure'ls A LA BRASA
o A LA PLANXA.

I, en canvi desaconsellarà formalment

ELS FREGITS,
LES SALSSES i
ELS GUISATS.

Ginecologia i obstetrícia

Habitualment el ginecòleg i el tocòleg són la mateixa persona, que atén moments molt diferents de la fisiologia femenina, al llarg dels quals més d'una vegada i més de cent pot haver de recomanar

- una compresa absorbent
- un tampó absorbent
- el dispositiu intrauterí (DIU)
- un instrument o un fàrmac contraceptius
- una mugronera
- uns sostenidors d'alletament
- o un aparell tirallet (o tirapits).

Homeopatia

Les peculiaritats que distingeixen la prescripció homeopàtica són —sense entrar en la composició química de les substàncies emprades— el caràcter infinitesimal de les dosis i —més aparent— les formes farmacèutiques:

glòbul,
grànul —deu vegades més gros que el glòbul—
i dilucions, obtingudes de la tintura mare (TM) i que són administrades a gotes.

Oftalmologia

Les receptes dels oftalmòlegs són un altre món. És clar que recorren als col·liris —avui en flascons comptagotes simplificats— i a les pomades, però la recepta que els dona caràcter és la d'unes ulleres.

ULLERES CONVENCIONALS (hi poden constar els detalls següents, tots o alguns)

UD	ull dret
UE	ull esquerre
lent	diòptries, positives o negatives esfèrica o cilíndrica simple o composta: bifocal trifocal multifocal progressiva amb lent central (microfaceta)
eix visual (graus)	
distància interpupil·lar (en mm)	
inclinació sobre el pla vertical	
visió	pròxima, de prop, per a prop llunyana, de lluny, per a lluny
material	orgànic (plàstic) mineral (vidre)
particularitats	vidre de color, fumat fotocròmic d'absorció esmerilat, opac, opac amb forat central (ulleres estenoipeiques) polaroide
accessoris	filtre d'ultraviolats protectors laterals
muntura	pont, braços

LENTS DE CONTACTE, LENT ADHERENT O LENTÍCULA

tova, rígida, semirígida
porosa, permeable
tòrica, esfèrica

PEGAT OCULAR

d'estrabisme, d'ocultació, ocluser

Ortopèdia i traumatologia

La cirurgia i la traumatologia sempre han estat unes especialitats plenes d'enginy. El mestre de Bolonya Pere d'Argilata —per exemple— ja publicava l'any 1480 a Venècia un tractat de cirurgia —editat el 1503 a Perpinyà en traducció catalana de Narcís Solà— en què és descrita una assortida varietat d'instruments quirúrgics. I l'exponent màxim en aquest ordre de coses es produeix el 1564 amb la publicació dels innovadors **Deu Llibres de Cirurgia** d'Ambroise Paré en els quals, entre d'altres perfeccions, hi ha unes mans artificials amb mecanismes de moviment.

Ara, és clar, els materials i la tècnica són uns altres i, tant en ortopèdia com en traumatologia, els especialistes fan ús d'autèntiques meravelles. D'aquests estris —pròtesis i ortesis— alguns són objecte de prescripció:

De columna i tronc

- collar, collaret
 - amb barnilles de metall
 - de goma espuma
 - de polietilè

- minerva

- suport cervical
 - lateral del cap
 - per al mentó

- tirants
 - encreuats
 - regulables

cinturó
d'acer
de cuir
pelvià
sacro-ilíac

cotilla

D'extremitat superior

musclera
colzera
braçalet
canellera
manyopla

D'extremitat inferior

cuixal, cuixera

genollera
amb articulació
amb fleixos
rígida

turmellera

polaina

botes

sabates
amb alça interior
fetes a mida

estrep

talonera

alça de peu

plantilles

de material rígid, semirígid
sobre motlle, motlle d'escaiola
sobre podograma

corrector de dit, de galindó

De suport, de manteniment de posició

bastó

anglès, basculant, graduable,
de recolzament
de tres petges, de quatre petges

cadira

autopropulsable, amb rodes,
amb espatller reclinable, amb orinal

carrutxes

crossa

axil-lar, extensible

encaix de pròtesi

de cuir, de material termoplàstic

fèrula

d'abducció, d'extensió, de flexió, d'oposició
rígida, semirígida, pneumàtica
activa, correctora, estabilitzadora
antiequina, espiral, en forma de cua de sirena

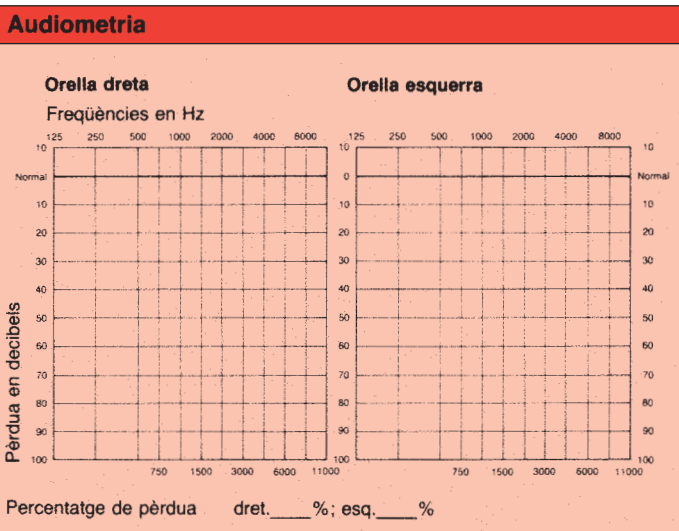
pròtesi

immediata, provisional
de braç, de colze
ocular

tutor curt, llarg, de × cm

Oto-rino-laringologia

La particularitat més remarcable que presenta la prescripció en oto-rino-laringologia és la recepta d'una pròtesi acústica, sempre conseqüència d'una exploració audiomètrica de resultats poc satisfactoris.

La pròtesi acústica —l'AUDIÒFON— és dispensada per l'AUDIOPROTETISTA (o AUDIOPROTÈTIC) després d'haver elaborat un motlle auricular.

La col·locació de l'audiòfon pot ser a orella única —dreta OD o esquerra OE— o a ambdues orelles; depèn del tipus i del grau de sordesa i del criteri de l'audioprotetista.

Pediatría i puericultura

Una lectura de la «Doctrina pueril» de Ramon Llull, complementada amb la del «Llibre d'Evast i d'Aloma i de Blanquerona son fill», a més de constituir un inefable plaer, faria pràcticament innecessari d'entretenir-se amb aquestes ratlles. Perquè si bé en el camp de la farmacologia les innovacions són diàries, els elements d'una alimentació fa molts segles que existeixen i, fins i tot, les formes de cuinar-los han sofert poques modificacions. I si la prescripció del pediatre es val d'alguna terminologia específica, pertany de ple al grup dels mots inveterats.

El nadó segueix una dieta làctia.

L'alletament pot ser natural (matern) o artificial (a base de llets modificades, humanitzades, polvoritzades, etc, que són preses amb un biberó que pot disposar d'un mecanisme antisinglot).

I si no fa ús del xumet, millor.

Més tard, gradualment, l'alimentació és completada amb farinetes (de blat, d'arròs, de civada, de blat de moro, etc), brous (millor si no són greixosos), purés de fruites, de verdures, d'hortalisses, i, finalment, la inclusió de tall (pollastre, peix, fetge, etc).

Mentre el metge fa aquestes indicacions, l'infant va passant del bressol a la trona, després als caminadors (també dits carrutxes) i al parc (també anomenat la cleda) i acaba mereixent els mateixos consells que una persona gran.

Pneumologia

Sense cap mena de dubte, els especialistes d'aparell respiratori són els qui prescriuen amb més assiduitat els aparells nebulitzadors o atomitzadors o polvoritzadors, els vaporitzadors, els inhaladors, les bombes d'infusió, els bafis i la bombona (o bomba) d'oxigen.

Radiologia

Les indicacions possibles al voltant de la radiologia són escasses pel que fa als fàrmacs i podrien ser innombrables pel que fa a condicions sol·licitades d'una radiografia. Diguem només les més freqüents:

- ènema de neteja
- substància de contrast
 - suspensió de bari
 - contrast radioopac a base de iode

posicions:

- dret o dempeus
- decúbit supí
- decúbit pron
- de cara
- de perfil

} ajagut

Annexos

Índex de fàrmacs

(Aquest Índex no pretén ser exhaustiu; comprèn els fàrmacs més importants, en llur denominació genèrica acceptada per l'OMS.)

• **a**cebutolol
acenocumarol
acetaminofèn
acetilsalicilat de lisina
acetobutolol *vegeu acetolol*
acetona
aciclovir
àcid acètic
àcid acetilsalicílic
àcid aminobenzoic
àcid aminocaproic
àcid ascòrbic
àcid aspàrtic
àcid bòric
àcid cromoglícic
àcid dipropilacètic *vegeu àcid valproic*
àcid fènic *vegeu fenol*
àcid fòlic
àcid làctic
àcid naldíxic
àcid nicotínic
àcid pipemídic
àcid quenodesoxicòlic
àcid retinoic
àcid salicílic
àcid tranexàmic
àcid tricloroacètic
àcid ursodesoxicòlic
àcid valproic
adrenalina *vegeu epinefrina*
albuterol

alclofenac
alfametildopa *vegeu metildopa*
al-lantoïna
al-lopurinol
aloxiprina
alum potàssic *vegeu sulfat doble de potassi i d'alumini hidratat*
alumini, clorur d', fosfat d', hidroxiclорur d', hidròxid d'
amantadina
AMCA *vegeu àcid tranexàmic*
amfotericina B
amilorida
aminofil·lina
amiodarona
amitriptilina
amodiaquina
amoni, bituminosulfonat d' *vegeu ictamol*
amoníac
amoxapina
amoxicil·lina
ampicil·lina
aneurina *vegeu tiamina*
argent col·loidal
argent, nitrat d'
aspirina *vegeu àcid acetilsalicílic*
astemizole
atenolol
atropina
azatadina
beclometasona
benorilat
benserazida
benzbromarona
benzè
benzhexol *vegeu trihexifenidil*
benzilpenicil·lina benzatina *vegeu penicil·lina benzatina*
benzilpenicil·lina potàssica *vegeu penicil·lina G potàssica*
benzilpenicil·lina procaïna *vegeu penicil·lina G procaïna*
benzilpenicil·lina sòdica *vegeu penicil·lina G sòdica*

betametasona
biperidèn
bisacodil
bisoxatina
bituminosulfonat d'amoni *vegeu ictamol*
blau de metilè
bromocriptina
bromur d'ipratropi
bufexamac
bumetanida
buprenorfina
cafeïna
calci, glicerofosfat de, gluconat de,
càmfora
captopril
carbamazepina
carbidopa
carbimazole
carboni, tetraclorur de
cefacetril
cefaclor
cefadroxil
cefalexina
cefalotina
cefapirina
cefazolina
cefradina
cetoconazole
cetoprofèn
cianocobalamina
cimetidina
cinnarizina
cinoxacina
ciproheptadina
ciproterona
cisteïna
citicolina
clemastina
clemizole

clindamicina
clobetasona
clomipramina
clonazepam
clonidina
cloramfenicol
clorimipramina *vegeu clomipramina*
cloroform
cloroquina
clorotiazida
clortalidona
clortetraciclina
clotrimazole
cloxacil·lina
cocaïna
codeïna
colecalfiferol *vegeu vitamina D₃*
colestipol
colestiramina
colina, teofil·linat de
colistina
col·largol *vegeu argent col·loïdal*
colquicina
cortisona
cotrimoxazole *vegeu sulfametoxazole+ trimetoprim*
cromoglicat *vegeu àcid cromoglicic*
desònid
desoxicortona
desoximetasona
dexametasona
dexclorfeniramina
dextrometorfan
dextropropoxifè
diazepam
diclofenac
dicloxacil·lina
dietilcarbamazina
difenhidramina
difenilhidantoïna *vegeu fenitoïna*

difenoxilat
diflunisal
digitoxina
digoxina
diltiazem
dimenhidrinat
dimentindè
dimetotiazina
dipirona
disulfiram
dopa-L *vegeu levodopa*
doxepina
doxiciclina
econazole
eosina
epinefrina
ergocalciferol *vegeu vitamina D₂*
eritromicina
espectinomocina
estradiol
etambutol
èter
etinilestradiol
etosuximida
etozolina
fenbufèn
fenol
fenoximetilpenicil·lina
fenprocumona
flucloxacil·lina
fludrocortisona
flufenazina
flumetasona
fluocinolona
fluorometolona
fluorouracil
fluprednisolona
flurbiprofèn
formaldehid

formol *vegeu formaldehid*
fosfomicina
furosemida
gentamicina
glibornurida
gliburida
glicerol
gliclazida
glipizida
gliquidona
glutaraldehid
griseofulvina
guanfacina
halcinònid
hamamelis
heparina càlcica, sòdica
hexoprenalina
hidralazina
hidrat de cloral
hidroclorotiazida
hidrocortisona
hidroxizina
ibuprofèn
ictamol
ictiol *vegeu ictamol*
imipramina
immunoglobulina (antihepatitis B, antirubèola, antitètan,
antixarampió, inespecífica)
indapamida
indometacina
insulina (amorfa, composta, isfànica, neutra)
iode
iohimbina, clorhidrat de
ipratropi, bromur d'
isoniazida
isosorbida
labetalol
lactulosa
levodopa

levonorgestrel
levatiroxina
lindà
linestrenol
liotironina
lorazepam
magnèsic, hidròxid, trisilicat,
maprotilina
mebendazole
menadiona
meperidina
mepiramina
merbromina
metildopa
metilprednisolona
metiltestosterona
metionina
metixè
metoclopramida
metoprolol
metronidazole
miconazole
minociclina
minoxidil
naftalè
naproxèn
nefopam
nicardipina
niclosamida
nicumalona *vegeu acenocumarol*
nifedipina
nistatina
nitrofurantoina
nitroglicerol
noretindrona
norfloxacina
norgestrel
nortriptilina
novocaïna *vegeu procaïna*

orfenadrina
oxandrolona
oxatomida
oxazepam
oxitetraciclina
oxprenolol
oxtrifil·lina *vegeu colina, teofil·linat de*
paracetamol *vegeu acetaminofèn*
parametasona
penicil·lina benzatina, G potàssica, G procaïna, G sòdica
penicil·lina V *vegeu fenoximetilpenicil·lina*
pentazocina
petidina *vegeu meperidina*
picosulfat sòdic
pindolol
piperazina
piracetam
piridoxina
pirimetamina
pirogal·lol
piroxicam
pirvini
pizotilina
plata (col·loïdal, nitrat de) *vegeu argent*
polítiazida
potassi
prazosina
prednilidè
prednisolona
prednisona
probenecida
procaïna
procaterol
prociclidina
progesterona
prometazina
propantelina, bromur de
propiltiouracil
propanolol

quinidina
 ranitidina
 resorcinol
 rifampicina
 salazosulfapiridina *vegeu sulfasalazina*
 salbutamol *vegeu albuterol*
 salsalat
 seleni, sulfur de
 sisomicina
 sotalol
 sucralfat
 sulfametoxazole
 sulfasalazina
 sulfat doble de potassi i d'alumini hidratat
 sulfinpirazona
 sulindac
 talc
 teofil·lina
 terbutalina
 terfenadina
 testosterona
 tetraciclina
 tiabendazole
 tiamazole *vegeu metimazole*
 tiamina
 timolol
 tinidazole
 tioridazina
 tioxolona
 tiroglobulina
 tiroxina
 tobramicina
 tocoferol
 tolbutamida
 tolmetina
 tolnaftat
 tretinoïna *vegeu àcid retinoic*
 triamcinolona
 triamterè

trifluoperazina
trihexifenidil, clorhidrat de
trimetoprim
trimipramina
trinitroglicerina *vegeu nitroglicerol*
triprolidina
tumenol *vegeu ictamol*
valproat sòdic *vegeu àcid valproic*
verapamil
vincamina
vitamina D₂, D₃
warfarina
xipamida
zinc, òxid de

Índex de preparats oficials

acònit, tintura d'
aigua boricada
aigua clorofòrmica o aigua dolça
aigua d'Alibour
aigua de Burow
aigua de calç
aigua destil·lada
aigua de Goulard o aigua blanca
aigua oxigenada
aigua de roses
aigua sedativa
aigua timolada
aiguanaf
alcohol de 70°
alcohol esteàric
alcohol etílic
alcohol iodat o tintura de iode mitigada
alcohol isopropílic
ametlles dolces, oli d'
àrnica
bàlsam de Tolú
base de Beeler
belladona, extret, pomada, pòlvores, tintura
benjuí, tintura de
brea o quitrà d'hulla
càdec, oli de
càmfora, alcohol camforat, oli camforat
cantàrides, tintura de
caolí
carbó activat, vegetal o animal
cedre, oli de
coaltar
coco, oli de
col·lagen hidrosoluble
col·lodió elàstic

colcrem
crema evanescent
crémor tàrtar soluble
detergent sulfonat
escorça sagrada, pols d'
espígol, alcohol d', aigua d', essència d',
eucaliptus, essència d', tintura d'
farigola, essència de
germen de blat
ginebró, oli de
goma aràbiga
gomenol *vegeu essència de niaulí*
hamamelis, aigua d'
iode, tintura de
lanolina anhidra
lavanda, essència de *vegeu essència d'espígol*
licor amoniacal anisat
licor de Hoffmann o anodí de Hoffmann
liniment òleo-calcari
llet magnèsica
llevat de cervesa
llinosa, farina de, oli de
llorer-cirer o de llorer reial, aigua de
loció de calamina
loció de cera emulgent
magnèsia efervescent
mantega de cacau
melissa compost, alcohol de
melrosat o mel rosada
menta, alcohol de
midó d'arròs
midó de blat
mostassa, farina de
niaulí, essència de
Palma Christi, oli de *vegeu oli de ricí*
pàncrees, pols de
parafina, oli de *vegeu vaselina líquida*
pasta Lassar
plantatge, decuit de

podofil·li, resina de
pomada iode-iodurada
Ratània, xarop de
ricí, oli de
romaní, alcohol de, essència de
safra, alcohol de
senet, tintura de fulles de
séver
silicona, oli de
sofre precipitat
sofre rentat
sofre sublimat o flor de sofre
solució salina isotònica o fisiològica
sublimat corrosiu
tiroide, pols de
vaselina
vaselina boricada
vaselina líquida
vaselina salicflica
violeta de genciana

Índex d'efectes i accessoris de la prescripció

agulla per a injecció subcutània, endovenosa,
intramuscular, intradèrmica
anell de Karaya
apòsit estèril
bena adhesiva, de Cambrai o càmbrica, elàstica,
enguixada, de gasa, voretada
bolquers
bolquers absorbents
bossa de colostomia, d'ileostomia, d'ostomia, per a
recollida d'orina, d'urostomia
braguer inguinal, umbilical
cànula rectal, vaginal
catèter
cel·lulosa
cinturó d'ostomia
compresa absorbent
cotó fluix, enrotllat, en flocs
dipòsit d'irrigador
esparadrap, hipoal·lèrgic, de paper, de material plàstic,
de plàstic porós, de roba
filtres de colostomia
funda d'ostomia
gasa estèril
irrigador
llanceta
mitges elàstiques terapèutiques
mitja curta o llarga amb compressió forta, normal o lleugera
mitjó elàstic terapèutic
pegat ocular
pinces d'ostomia
ploma dosificadora d'insulina (anglès *pen*)
sonda vesical
suspensori
tub de drenatge
xeringa, d'un sol ús, intradèrmica

Indicacions auxiliars més usals en la formulació magistral (amb la correspondència castellana)

A parts iguals	A partes iguales
Afegiu-ho (-hi)	Añádase
Agiteu-ho	Agítese
A saturació	A saturación
Bulliu-ho	Hiérvase
Conserveu-ho en un lloc fresc	Consérvese en lugar fresco
Diluiu-ho (-hi)	Diluir
Dispenseu-ho	Dispénsese
Dissolgueu-ho (-hi)	Disuélvase, disolver
Dissolt	Disuelto
Dividiu-ho en (x) papers, comprimits,...	Divídase en (x) papeles, comprimidos,...
Dobleu la quantitat	Dóblese cantidad
Edulcoreu-ho	Edulcórtese
Em ratifico en dosi i quantitat	Me ratifico en dosis y cantidad
Espeßeïdors	Espesantes
Espesseu-ho	Espesar
Excipient emol·lient rentable	Excipiente emoliente lavable
Excipient gras	Excipiente graso
Excipient hidro·alcohòlic	Excipiente hidroalcohòlico
Excipient hidromiscible	Excipiente hidromiscible
Excipient per a un llapis labial	Excipiente para un lápiz labial
Excipient rentable	Excipiente lavable
Fraccioneu-ho	Fracciónese
Mescleu-ho (-hi)	Mézclese
Mescleu-ho i agiteu-ho	Mezclar y agitar
Per a una càpsula, comprimit, ... núm (x)	Para una càpsula, comprimido, ... n.º (x)
Per a un total de...	Para un total de...
Perfumeu-ho	Perfúmese
Prepareu-ne el doble	Prepárese doble
Reduïu-ho a pólvores i dividiu-ho en (x) papers	Hágase polvo y divídase en (x) papeles
Reguleu el pH, l'acidesa	Regúlese pH, acidez

Repartiu-ho en (x) papers, comprimits,...	Repártase en (x) papeles, comprimidos,...
Retoleu: apliqueu-ho a...	Rotúlese: aplicar en...
Solució per via oral	Solución por vía oral
Tamponeu el pH, amortiu el pH	Tampónese
Tractament per a	Tratamiento para
Ús extern o intern	Uso externo o interno
Ús pediàtric	Uso pediátrico
Val l'esmena	Vale la enmienda
Vehicle gras	Vehículo graso
Vehicle hidro-alcohòlic	Vehículo hidroalcohólico

UNITATS DE PES

De l'antiga farmàcia

Gra	Òbol	Escrúpol	Dracma	Unça	equivalències en grams
1	1/12	1/24	1/72	1/576	0.0499
12	1	1/2	1/6	1/48	0.589
24	2	1	1/3	1/24	1.198
72	6	3	1	1/8	3.597
576	48	24	8	1	28.776

Del Sistema Mètric Decimal:

Microgram	Mil·ligram	Centigram	Decigram	Gram	Decagram	Hectogram	Quilogram
μg	mg	cg	dg	g	Dg	Hg	Kg
1
10^{-3}	1
10^4	10	1
10^5	100	10	1
10^6	1000	100	10	1	.	.	.
10^7	10^4	1000	100	10	1	.	.
10^8	10^5	10^4	1000	100	10	1	.
10^9	10^6	10^5	10^4	1000	100	10	1

Del Sistema Mètric Decimal:

Micro litre	Mil·lilitre	Centilitre	Decilitre	Litre	Decalitre	Hectolitre
μg	ml	cl	dl	l	Dl	Hl
1						
10^3	1					
10^4	10	1				
10^5	100	10	1			
10^6	1000	100	10	1		
10^7	10^4	1000	100	10	1	
10^8	10^5	10^4	1000	100	10	1

un mil·lilitre equival a un centímetre cúbic

un litre equival a un decímetre cúbic

un ml (un cm^3) d'aigua destil·lada a 15°C equival a 20 gotes (en comptagotes oficial)

ALTRES**Diòptria**

Unitat de potència (convergència) d'una lent. És definida com la inversa de la seva distància focal expressada en metres. Les diòptries porten signe positiu si la lent és convergent (correcció de la hipermetropia) i negatiu si és divergent (correcció de la miopia).

Decibel

Es representa amb el símbol dB. En acústica, equival, aproximadament, a la mínima diferència d'intensitat sonora que l'oida humana pot percebre. L'escala de mínima a màxima audibilitat es divideix en 130 decibels.

Abreviatures

(Dels temps en què les receptes eren redactades en llatí, algunes expressions i llurs abreviatures han arribat fins als nostres dies i són emprades en fórmules magistrals.)

aa	ana	de cada substància
a.c.	ante cibum	abans dels àpats
ad lib	ad libitum	lliurement
aq	aqua	aigua
Dsp		dispenseu
e.m.p.	ex modo prescripto	de la manera prescrita
FM		fórmula magistral
f.s.a.	fiat secundum artem	feu-ho segons art
gt, gtt	gutta, guttae	gota, gotes
int. cib.	inter cibos	entre àpats
m.s.a.	mistura secundum artem	mescleu-ho segons art
o.h.	omni hora	cada hora
p.c.	post cibum	després dels àpats
p.o.	per os	per la boca
q.s.	quantum satis	quantitat suficient
s.a.	secundum artem	segons art
sem	semis	la meitat
S.V.R.	spiritus vini rectificatus	alcohol

Vocabulari Castellà-Català

Vocabulari Castellà-Català

a ceite	oli
acíbar	sèver
acidez	acidesa
acónit	acònit
acostarse	anar-se'n a dormir, ficar-se al llit
agua de azahar	aiguanaf
aguja	agulla
alantoína	al-lantoiña
alcanfor, alcanforado	càmfora, camforat
algodón hidrófilo	cotó hidròfil, cotó fluix, cotó en flocs
almendras dulces	ametlles dolces
almidón	midó
almuerzo	dinar
alopurinol	al-lopurinol
alquitrán	quitrà
alza	alça
aminofilina	aminofil·lina
amoxicilina	amoxicil·lina
ampicilina	ampicil·lina
ampolla	ampul·la
análisis	anàlisi
andaderas	carrutxes
andadores	caminadors
anteayer	abans d'ahir
anticuerpo(s)	anticòs, anticossos
antiestreptolisina	antistreptolisina
antígeno(s)	antigen, antigens
apósito	apòsit
arroz	arròs
audífono, audiófono	audiòfon
audioprotésista	audioprotetista, audioprotètic
avena	civada
ayuda	ajuda
en ayunas	en dejú
azafrán	safrà

azúcar, azucarado	sucre, ensucrat
azufre	sofre
azul de metileno	blau de metilè
b astón cuadrípode	bastó de quatre petges
bastón de apoyo	bastó de recolzament
bastón trípode	bastó de tres petges
blando, blanda	tu, tova
bolo	bol, bolus
bolsa	bossa
braguero	braguer
brazalete	braçalet
c abecera	capçalera
cafeína	cafeïna
caja	capsa
cal	calç
calcetín	mitjó
calcio	calci
caldo	brou
cama, guardar	fer llit
candelilla	candeleta
cantidad	quantitat
cápsula	càpsula
carbón	carbó
carbano	carboni
cataplasma	cataplasma
catéter	catèter
célula	cèl·lula
celulosa	cel·lulosa
chupete	xumet
cinturó	cinturó
cocaína	cocaïna
codal, codera	colzera
colágeno	col·lagen
colargol	col·largol
colirio	col·liri
collar	collar, collaret
colodión	col·lodió
coloidal	col·loidal
colutorio	col·lutori

comida	àpat
compresa	compresa
compresión	compresió
comprimido	comprimít
corsé	cotilla
corteza sagrada	escorça sagrada
crystal (gafas)	vidre (ulleres)
cucharada sopera	cullerada sopera, grossa
cucharadita	culleradeta
cuenta	compte
cuentagotas	comptagotes
cuna	bressol
cuña	tascó
curva de glucemia	corba de glucèmia
cutáneo, cutánea	cutani, cutània
decúbito	decúbit
depósito	dipòsit
depuración	depuració
desayuno	esmorzar
desechable	d'un sol ús
destilar, destilado	destil·lar, destil·lat
drenaje	drenatge
echado	ajagut
eje visual	eix visual
elixir, elíxir	elixir
embarazo	embaràs
emoliente	emol·lient
emplastro	emplastre
emulsión	emulsió
encaje (prótesis)	encaix (pròtesi)
enebro	ginebró
enema	ènema
enjuague	glopeig
entero	sencer
esparadrapo	esparadrap
espliego	espígol
estabilizadora (férula)	estabilitzadora (fèrula)
estribo	estrep
excipiente	excipient

extracto	extret
f ármaco	fàrmac
flejes	flexos
frasco	flascó
freir, frito	fregir, fregit
g afas	ulleres
gargarismo	gargarisme
gasa	gasa
gragea	dragea
grasas	greixos
h eces	femta
hervir	bullir
hidratos de carbono	hidrats de carboni
hidroalcohólico	hidro-alcohòlic
hipo	singlot
hipoalérgico	hipoal·lèrgic
hipodérmico, a	hipodèrmic, a
I mmunoglobulina	immunoglobulina
instilación	instil·lació
intradérmico, a	intradèrmic, a
intrarraquídeo, a	intrarraquidi, intrarraquídia
inyectable	injectable
j arabe	xarop, aixarop
jeringa (desechable)	xeringa (d'un sol ús)
juanete	galindó
l actancia	alletament, lactància
lanceta	llanceta
lápiz, lápices	llapis
laurel-cerezo	llorer-cirer
lente	lent
lentes	ulleres
lentilla	lent de contacte, lentícula
levadura	llevat
levantarse	llevar-se
limpieza	neteja
linaza	llinosa
llantén	plantatge
m adrugada	matinada
mañana	matí; demà

manopla	manyopla
mantequilla	mantega
medianoche	mitjanit
medias	mitges
medida	mesura, mida
a medida	a mida
medio, media	mig, mitja
mediodía	migdia
medular	medul·lar
melisa	melissa
merienda	berenar
metálico	metàl·lic
molde	motlle
mostaza	mostassa
muleta	crossa
muñequera	canellera
muslera	cuixal, cuixera
nebulización	nebulització
nebulizador	nebulitzador
neumática (férula)	pneumàtica (fèrula)
novocaína	novocaïna
oleocalcáreo	òleo-calcari
ortesis	ortesi
óvulo	òvul
pañales	bolquers
papel	paper
papilla	farinetes
papilla de bario	suspensió de bari
parche	pegat
parque	parc, cleda
penicilina	penicil·lina
percutáneo, a	percutani, percutània
pezonera	mugronera
de pie	dret, dempeus
píldora	píndola
plantilla	plantilla
plata	argent
podofilina	podofil·lí
polvos	pólvores

porcentaje	percentatge
potasio	potassi
procaína	procaïna
prono, prona	pron, prona
proteína	proteïna
prótesis	pròtesi
prueba	prova
receta	recepta
recuento	compte
ricino	ricí
rodillera	genollera
rodmiel	melrosat
romero	romaní
sacaleches	tirallet, tirapits
sangre	sang
sangría	sagnia
sello	catxet, segell
silla con respaldo	cadira amb espatller
sillita	trona
solución	solució
soporte	suport
sostenes	sostenidors
subcutáneo, a	subcutani, subcutània
supino	supí
supositorio	supositori
suspensorio	suspensori
talco	talc
tampón	tampó
tarde	tarda
teofilina	teofil·lina
tira, tirita	tira, tireta
tobillera	turmellera
toma	presa
tomillo	farigola
toque	toc
tratamiento	tractament
trigo	blat
ungüento	ungüent
vaho(s)	baf, bafs

vaporizador	vaporitzador
vehículo	vehicle
velocitat	velocitat
venda	benà
vendaje	embenat
visión (cercana, lejana)	visió (pròxima, llunyana)
víspera	vigília
yodo, yodado	iode, iodat
zapatos	sabata

Agraïments

Amb informació o consell han col·laborat en la redacció d'aquest VOCABULARI:

Pere Abelló i Vila
J.M. Arderiu i Payerols
J.M. Arderiu i Ricart
Josep Arqués i Suriñach
Ramon Bacardí i Pons
Josep M.ª Bosch i Banyeras
Joaquim Burgués i Vila
Antoni Càliz i Àvila
Núria Casamitjana i Cucarella
Antoni Castells i Rodellas
Salvador Doy i Pica
Alfons Fernàndez i Sabaté
Xavier Fuentes i Arderiu
Joan-Ramon Laporte i Roselló
Gonçal Lloveras i Vallès
Ramon Magrinyà i Brull
Leonard Marquès i Giraut
Montserrat Pujadó i Bros
Eugeni Sedano i Monasterio
Andreu Segura i Benedicto
Josep Manuel Soler i Sala
Manuel Subirà i Rocamora
Rosa Suñol i Sala
Rosa Maria Vives i Ribé
Corinne Zara i Yahni

i, d'una manera igualment estimable, els autors de les respostes al qüestionari que fou difós des de l'ACADÈMIA DE CIÈNCIES MÈDIQUES DE CATALUNYA I DE BALEARS.